

Yhteistyö ja ammatilliset vuorovaikutustaidot (5 op)

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Undervisnings-
och kultur-
ministeriet

Tämä opetusmateriaali, jonka tekijä on Tuetaan yhdessä (2020), on lisensoitu [Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Yhteistyö ja ammatilliset vuorovaikutustaidot (5 op)

Yleistä itseopiskelumateriaalista	4
Itseopiskelumateriaalin kuvaus	5
Johdanto oppijalle	7
MODUULI 1: Ammatilliset vuorovaikutustaidot ja voimavarakeskeisyys	8
MODUULI 2: Yhteisopettajuus ja pedagoginen konsultaatio	12
MODUULI 3: Soveltava tehtävä tapauspohjaisen oppimisen idealla	15
Tarkistuslista loppuesseen palauttamista varten	18

Tämä itseopiskelumateriaali on tuotettu Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa Tuetaan yhdessä! Monialainen ja digitaalinen yhteistyö oppimisen tukena -hankkeessa Oulun yliopistossa vuosina 2019-2020. Avainhenkilöinä materiaalikokonaisuuden tuottamisessa mukana:

Suvi Kauppi

Kirsi Mäntykivi

Hanni Muukkonen

Teemu Suorsa

Lea Veivo

Marjatta Takala

Hankkeessa mukana myös:

Tämä opetusmateriaali, jonka tekijä on Tuetaan yhdessä (2020), on lisensoitu [Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Yleistä itseopiskelumateriaalista

Tämä **Yhteistyö ja ammatilliset vuorovaikutustaidot -itseopiskelumateriaali** (5 op) on kehitetty Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa *Tuetaan yhdessä! Monialainen ja digitaalinen yhteistyö oppimisen tukena* -hankkeessa vuonna 2019-2020. Kokonaisuus on suunniteltu niin, että sen voi käydä läpi itsenäisesti omassa aikataulussa ilman lähiopetusta ja ohjausta. Voit opettajana hyödyntää tätä kokonaisuutta 5 opintopisteen laajuisena opintojaksona, jolloin opiskelijat palauttavat suorituksena loppuesseen.

Itseopiskelumateriaalin **tavoitteena** on lisätä ymmärrystä monialaisesta yhteistyöstä koulun arjessa sekä antaa välineitä ammatillisen vuorovaikutuksen ja onnistuneen monialaisen yhteistyön kehittämiseen. Yhteistyö ja ammatillinen vuorovaikutus korostuu, kun toteutetaan inklusiivista kasvatusta, joten materiaali on suunnattu erityisesti koulussa nyt tai myöhemmin työskenteleville. Materiaalin opiskelusta hyötyvät kuitenkin myös muut ihmissuhdetyötä tekevät. Materiaalissa keskeisiä käsitteitä ovat ammatilliset vuorovaikutustaidot, voimavarakeskeisyys, yhteisopettajuus, pedagoginen konsultaatio ja inklusio.

Tämä itseopiskelumateriaali koostuu **kolmesta moduulista**:

- 1) Ammatilliset vuorovaikutustaidot ja voimavarakeskeisyys
- 2) Yhteisopettajuus ja pedagoginen konsultaatio
- 3) Soveltava tehtävä tapauspohjaisen oppimisen idealla

Moduulit 1-2 sisältävät **verkkotallenteita ja kirjallisuutta sekä niiden pohjalta laadittavia pohdinta- ja kirjoitustehtäviä**.

Jokaisessa moduulissa on tehtäviä, joiden tekeminen tukee osaamistavoitteiden saavuttamista. Kaikki tehtävät löytyvät tällaisista harmaista laatikoista (10 kpl, A-J).

Moduulissa 3 syvennetään jo opittua Vilma-oppilaan tapauksen tarkastelun kautta. Kaksi edellistä moduulia tehtävineen antavat eväitä tapauksen pohtimiseksi. Vilman tapaus heijastelee oikean elämän tilanteita ja sen ovat kirjoittaneet kentällä työskentelevät opettajat.

Kuka tahansa **saa hyödyntää tätä itseopiskelumateriaalia** tai sen osia. Tämä itseopiskelumateriaali on lisensoitu CC BY -lisenssillä, mikä tarkoittaa sitä, että kuka tahansa saa kopioida, välittää, levittää ja esittää tätä opetusmateriaalikonkaisuutta, sen osia sekä sen pohjalta tehtyjä muokattuja versioita, jos he mainitsevat Tuetaan yhdessä -hankkeen alkuperäisenä tekijänä (ks. lisää www.creativecommons.fi)

Hyödyntämisen yhteydessä tulee mainita Tuetaan yhdessä -hanke alkuperäisenä tekijänä, seuraavalla tavalla:

© [Tuetaan yhdessä], Oulun yliopisto 2020 CC BY.

Tämä opetusmateriaali, jonka tekijä on Tuetaan yhdessä (2020), on lisensoitu [Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Itseopiskelumateriaalin kuvaus

Osaamistavoitteet

Itseopiskelumateriaalin opiskeltuaan oppija

- osaa määritellä kurssin keskeiset käsitteet (ammattilliset vuorovaikutustaidot, voimavarakeskeisyys, yhteisopettajuus, inklusio ja pedagoginen konsultaatio)
- osaa soveltaa kurssin keskeisiä käsitteitä koulumaailmaan sijoittuvan haastavan tapauksen tarkastelussa ja osaa tarkastella tapausa kriittisesti
- on saanut valmiuksia osallistua monialaiseen yhteistyöhön
- on saanut valmiuksia voimavarakeskeiseen ammatilliseen vuorovaikutukseen

Kohderyhmä

Itseopiskelumateriaali on suunniteltu yliopiston syventävien opintojen tasoiseksi ja opiskelijoille, jotka hallitsevat oman alansa perustiedot. Kohderyhmäksi soveltuvat erityisesti kasvatustieteen opiskelijat ja heistä luokanopettaja- ja erityispedagogiikan koulutusten syventävässä vaiheessa olevat opiskelijat. Esitietovaatimuksina suositellaan kasvatustieteen perus- ja aineopintoja.

Laajuus

Tämä itseopiskelumateriaali koostuu kolmesta moduulista (2 op + 2 op + 1 op) eli kokonaisuuden laajuus on opintopisteinä 5 (ks. alla arvioitu kuormittavuus). Esimerkiksi Oulun yliopistossa tämä toimii vaihtoehtoisena 5 opintopisteen opintojaksona Kasvatustieteiden tiedekunnassa osana luokanopettaja- ja erityispedagogiikan syventäviä opintoja ja muiden tiedekunnan koulutusten valinnaisena opintojaksona.

1. moduuli: Ammatilliset vuorovaikutustaidot & voimavarakeskeisyys (vastaa 2 op = 2 x 27 h oppijan työtä)
 2. moduuli: Yhteisopettajuus ja pedagoginen konsultaatio (vastaa 2 op = 2 x 27 h oppijan työtä)
 3. moduuli: Soveltava tehtävä tapauspohjaisen oppimisen idealla (vastaa 1 op = 27 h oppijan työtä)
- ➔ yhteensä 5 op = 135 h oppijan työtä

Toteutustapa

Kokonaisuus on suunniteltu niin, että sen voi opiskella itsenäisesti verkossa omassa aikataulussa ja ilman ohjausta.

Suurimman hyödyn opiskelusta kuitenkin saa, jos oppija ohjataan käymään tätä itseopiskelumateriaalia läpi yhdessä toisten oppijoiden kanssa – ihanteellisesti

monialaisessa ryhmässä. Opettaja voi ottaa tämän huomioon informoidessaan opiskelijoita.

Suoritustapa ja arviointi

Jos itseopiskelumateriaali opiskellaan 5 opintopisteen laajuisena opintojaksona, suorituksena on loppuessee, joka palautetaan määrätylle vastuuhenkilölle sähköpostiin. Loppuessee koostuu moduuleissa annetuista kirjoitustehtävistä (harmaissa laatikoissa, yhteensä 10 kappaletta, A-J). Esseen pituus on maksimissaan 12 sivua + lähteet. Esseen otsikko on ”Onnistunut monialainen yhteistyö”. Muotoilu- ja viittausohjeet löytyvät tarkemmin tämän itseopiskelumateriaalin viimeiseltä sivulta (”Tarkistuslista loppuesseen palauttamista varten”).

Essee arvioidaan asteikolla 0-5.

Arviointikriteerit

0 = Loppuessee keskeneräinen, katkonainen, esitetyt asiat eivät liity olennaisesti aihepiiriin ja lähteiden käyttö on huomattavan puutteellista. Ei osoita ymmärtämistä ja kykyä soveltaa. Ei osoita omien valmiuksien reflektointia.

1 = Loppuessee erittäin pintapuolinen, asiat esitetään täysin irrallaan toisistaan ja lähteiden käyttö on heikkoa. Ei osoita ymmärtämistä ja kykyä soveltaa. Ei osoita omien valmiuksien reflektointia.

2 = Loppuessee pintapuolinen, asioita esitetään paikoitellen irrallaan toisistaan ja lähteiden käyttö on tyydyttävää. Osoittaa vain vähäisesti kykyä ymmärtää ja soveltaa. Osoittaa vain vähäistä omien valmiuksien reflektointia.

3 = Loppuessee pohtiva ja asioita suhteutetaan jonkin verran toisiinsa; punainen lanka on näkyvässä ja lähteiden käyttö on pääasiassa hyvää. Osoittaa kykyä ymmärtää ja soveltaa. Osoittaa omien valmiuksien reflektointia.

4 = Loppuessee jokseenkin analyttinen ja siinä osoitetaan kykyä tarkastella asioita kriittisesti ja suhteutetaan asioita hyvin toisiinsa. Lähteiden käyttö on pääasiassa erittäin hyvää. Osoittaa hyvin kykyä ymmärtää ja soveltaa. Osoittaa hyvin omien valmiuksien reflektointia.

5 = Loppuessee systemaattinen ja analyttinen ja siinä osoitetaan erinomaista kykyä sekä tarkastella asioita kriittisesti että suhteuttaa asioita toisiinsa. Lähteiden käyttö on pääasiassa erinomaista. Osoittaa syvällistä ymmärtämistä ja erinomaista kykyä soveltaa. Osoittaa syvällistä omien valmiuksien reflektointia.

Kirjallisuus

Kunkin moduulin kirjallisuus löytyy aina kyseisen moduulin kohdalta. Ennen opintojakson/ opiskelun alkua on suositeltavaa hankkia/lainata Mahdoton Inklusio -kirja (saatavilla myös e-kirjana), sillä tämän kirjan lukuja hyödynnetään tämän itseopiskelumateriaalin moduuleissa. Ellei kirjaa kuitenkaan ole saatavilla, moduuleissa on annettu ohjeistukset vaihtoehtoisista, avoimesti verkosta löytyvistä artikkeleista.

Johdanto oppijalle

Yhteistyö ja ammatilliset vuorovaikutustaidot on Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa *Tuetaan yhdessä! Monialainen ja digitaalinen yhteistyö oppimisen tukena* -hankkeessa vuonna 2020 kehitetty 5 opintopisteen laajuinen itseopiskelumateriaali. Se on suunniteltu niin, että voit opiskella sen itsenäisesti omassa aikataulussa ilman lähiopetusta ja ohjausta. **Tämän itseopiskelumateriaalin tavoitteena** on lisätä ymmärrystä monialaisesta yhteistyöstä koulun arjessa sekä antaa sinulle välineitä ammatillisen vuorovaikutuksen ja onnistuneen monialaisen yhteistyön kehittämiseen. Tämä itseopiskelumateriaali on kohdennettu erityisesti nyt tai myöhemmin koulussa työskenteleville, mutta hyödyt tämän materiaalin opiskelusta myös, vaikka työskentelisitkin jossain muussa ihmishuhtelyssä.

Kokonaisuus on jaettu **kolmeen moduuliin**. Moduulit sisältöineen suositellaan käymään läpi annetussa järjestyksessä. Lähtökohtana on simuloida työelämän tilannetta, jossa sinä olet asiantuntijana ratkaisemassa Vilma-oppilaan tapausta (ks. viimeinen moduuli, ”Soveltava tehtävän tapauspohjaisen oppimisen idealla”) ja pohtimassa, millaista olisi onnistunut monialainen yhteistyö Vilman tapauksessa. Vilman tapaus heijastelee oikean elämän tilanteita ja se ovat kirjoittaneet kentällä työskentelevät opettajat.

Eväitä tapauksen pohtimiseksi saat kahdesta ensimmäisestä moduulista, jotka sisältävät **verkkotallenteita, kirjallisuutta ja niiden pohjalta laadittavia pohdinta- ja kirjoitustehtäviä**. Keskeisinä käsitteinä näissä ovat ammatilliset vuorovaikutustaidot, voimavarakeskeisyys, yhteisopettajuus, inklusio ja pedagoginen konsultaatio.

Jokaisessa moduulissa on pohdinta- ja kirjoitustehtäviä, joiden tekeminen tukee osaamistavoitteiden saavuttamista. Tehtävät löytyvät tällaisista harmaista laatikoista. Näitä laatikoita on yhteensä kymmenen (A-J).

Suorituksena on loppuessee, jos suoritat opetusmateriaalikonaisuuden 5 opintopisteen laajuisena opintojaksona (ks. edellinen sivu ”Suoritustapa ja arviointi” ja viimeinen sivu ”Tarkistuslista loppuesseen palauttamiseen”). Loppuessee koostuu kaikista tämän itseopiskelumateriaalikonaisuuden harmaissa laatikoissa olevista kirjoitustehtävistä.

Suurimman hyödyn itseopiskelumateriaalin läpikäymisestä saat, jos opiskelet materiaalia muiden kanssa (mieluiten monialaisessa ryhmässä), koska sisältökin käsittelee monialaista yhteistyötä. Jos tiedät jonkun opiskelevan samaa materiaalikonaisuutta kanssasi yhtä aikaa, niin opiskele ja keskustele hänen kanssaan!

Vaikka materiaaleissa ja tehtävissä puhutaankin usein oppilaista ja koulumaailmasta, **tämä itseopiskelumateriaali ei ole suunnattu pelkästään opettajille**. Jos ammattisi ei liity koulussa opettamiseen, tarkastele materiaaleja ja vastaa tehtäviin oman ammattisi näkökulmasta. Yhteistyö ja ammatilliset vuorovaikutustaidot ovat keskeisiä myös muissa ihmishuhtelyssä!

Opiskeluiloa! 😊

Tämä opetusmateriaali, jonka tekijä on Tuetaan yhdessä (2020), on lisensoitu [Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

MODUULI 1: Ammatilliset vuorovaikutustaidot ja voimavarakeskeisyys

Tässä moduulissa tutustut ammatillisiin vuorovaikutustaitoihin ja voimavarakeskeiseen työskentelyyn Oulun yliopistossa kehitetyn SOLMU-ohjaus- ja vuorovaikutustaitojen koulutusmallin sekä ratkaisukeskeisen ohjauksen periaatteiden ja askelten kautta. Moduulin opiskeltuasi ymmärrät, miksi kuunteleminen, tarkentaminen ja keskustelun johtaminen on keskeistä ammatillisessa vuorovaikutuksessa. Ymmärrät myös, että ratkaisukeskeisessä työskentelyssä keskeistä ei ole niinkään yksilöllisen ongelman ratkaiseminen kuin ratkaisun rakentaminen yhdessä toisten kanssa.

Moduulin työmäärä tunteina: 54 h

1.1. Katso seuraavat videot ja lue, mistä ammatillisissa vuorovaikutustaidoissa ja ratkaisukeskeisyydessä on kyse. Sen jälkeen tee tehtävä A.

- Verkko -hanke (2011). Eväitä onnistuneeseen vuorovaikutukseen. Oulun yliopisto. Saatavilla osoitteessa: <https://vimeopro.com/user11333845/videopit2/video/90122519> (kesto 22 min)
- Kitkaton kommunikointi -hanke (2015). Kitkaton kommunikointi – hallitsetko ammatillisen vuorovaikutuksen. Oulun yliopisto. Saatavilla osoitteessa: <https://www.tsr.fi/tsr-kanava/kanava/-/view/36772> (kesto 3 min)
- Furman, B. (2018). Oppilaan häiritsevään käyttäytymiseen puuttuminen. Duodecim Koulun terveyskirjasto. Saatavilla osoitteessa: <https://www.youtube.com/watch?v=1RvWd0HOkTE> (kesto 18 min)
- Ratkaisu- ja voimavarasuuntautuneiden menetelmien edistämisyhdistys ry (2020). Mistä ratkaisukeskeisessä työskentelyssä ("Ratkesissa") on kyse? Ratkes ry. Saatavilla osoitteessa: <https://ratkes.fi/yhdistys/>
- Soini, H., Rantanen, A. & Suorsa, T. (2012). *Ohjaustaitoja oppimaan. Konsultatiivinen työote ohjaustaitojen koulutusmenetelmänä*. Opetushallitus. Saatavilla osoitteessa: <https://docplayer.fi/23375406-Ohjaus-ja-vuorovaikutustaitoja-oppimaan.html>

A) TEHTÄVÄ:

Perehdyttyäsi annettuihin lähteisiin, kirjaa ylös keskeiset ammatilliset vuorovaikutustaidot sekä ratkaisukeskeisen työskentelyn peruseriaatteet omin sanoin itsellesi vinkeiksi niin, että voisit niistä työssäsi hyötyä. Taitoja ja periaatteita voi hyödyntää ja soveltaa myös muussa ihmissuhdetyössä kuin koulun ammattilaisten työssä. Viittaa annettuihin lähteisiin. Liitä osaksi loppusesseetä.

Vastauksen suosituspituus: ½-1 sivua. Huomaa, että vastausta ei arvioida pituuden, vaan sen perusteella, miten siinä osoitat perehtyneisyytesi.

1.2. Katso luentovideo ammatillisista vuorovaikutustaidoista ja voimavarakeskeisyydestä. Lisäksi lue alla olevat artikkelit. Sen jälkeen tee tehtävä B.

- Suorsa, T. (2018). Ammatilliset vuorovaikutustaidot ja voimavarakeskeisyys. Tuetaan yhdessä -hanke. Oulun yliopisto. Saatavilla osoitteessa: <https://oulu.yuja.com/V/Video?v=87693&a=1173324962> (kesto 10 min)
- Suorsa, T. (2018). Kasvatuspsykologia monitieteisessä kokemuksen tutkimuksessa. Kehityksen sosiaalinen tilanne ja perusteltu osallisuus elämisen näyttämöillä. Teoksessa J. Toikkanen & I. Virtanen (toim.) *Kokemuksen tutkimus VI. Kokemuksen käsite ja käyttö*. Saatavilla osoitteessa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfi-fe201901293460.pdf>
- Suorsa, T. Kosola, M. & Raetsaari, K. (2020). Kaikille sopiva koulu? Kohti monialaista käytäntöjen kehittämistä. Teoksessa M. Takala, S. Lakkala & Äikäs, A. (toim.) *Mahdoton Inkluisio? Tunnista haasteet ja mahdollisuudet*. PS-kustannus.
 - Tälle vaihtoehtoisena artikkelina, ellei Mahdoton inkluisio – (e-)kirjaa ole saatavilla:
 - Røn-Larsen, M. (2016). “May I please tell you a little anecdote?”: Inter-professional decision-making about inclusion in the borderland between normal and special schooling. *The International Journal on School Disaffection*, 12(1), 65-84. <https://doi.org/10.18546/IJSD.12.1.04>

B) TEHTÄVÄ:

Laadi vastaus, jossa pohdit kaikkia seuraavia kysymyksiä luentovideon ja annetun kirjallisuuden pohjalta:

- Miksi arkielämään (conduct of everyday life) ja toimintaperusteisiin keskittyminen on tärkeää, kun tuetaan yhdessä oppilaan/lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista ja tehdään monialaista yhteistyötä?
- Millä tavalla arkielämään ja toimintaperusteisiin keskittyminen onnistuu käytännön monialaisessa yhteistyössä?
- Mikä on keskeistä kouluarjen monialaisten käytäntöjen kehittämisessä?

Viittaa kaikkiin tässä moduulissa lukemiisi artikkeleihin. Liitä osaksi loppuesseetä.

Vastauksen suosituspituus: 1-2 sivua. Huomaa, että vastausta ei arvioida pituuden, vaan sen perusteella, miten siinä osoitat perehtyneisyytesi.

1.3. Lue seuraava kuvaus monialaisesta pedagogisesta palaverista, joka järjestetään koulun väen ja Jonin perheen kesken Jonin tilanteen vuoksi tehostettuun tukeen siirtymiseen liittyen. Sen jälkeen tee tehtävä C.

Joni on saanut kolmannella luokalla yleistä tukea. Se ei tunnu riittävän ja koulussa on todettu, että on tarpeellista siirtyä antamaan tehostettua tukea. Oppimissuunnitelman mukaan laaja-alaista erityisopetusta on annettu säännöllisesti matematiikassa ja äidinkieliessä. Myös Jonin sosiaalisia taitoja on koetettu hioa. Hän on välillä melko aggressiivinen. Lukeminen takkuu ja matikkakin menee aika huonosti. Myös englanti, josta Joni pitää, ei kulje.

Palaveri on alkamassa koululla. Siinä täytetään pedagoginen arvio yhdessä vanhempien kanssa. Koulussa sitä on jo alustavasti mietitty, mutta nyt ajatus on tehdä se yhdessä valmiiksi. Kun keskustelu alkaa, paikalla on 6 osallistujaa: rehtori (R), erityisopettaja (EO), luokanopettaja (LO), englanninopettaja (ENGO), psykologi (PS), äiti (Ä). Isä (I) saapuu myöhemmin.

R: tulee myöhässä, toivottaa kaikki tervetulleeksi ja ehdottaa erityisopettajalle, että tämä olisi tapaamisen puheenjohtaja.

EO: aloittaa hämmentyneenä pyytämällä läsnäolijoita esittäytymään

Käydään esittelykierros. Kun äiti sanoo nimensä, hän toteaa, että isä varmaan tulee pian.

EO toteaa sitten, että lomakkeessa onkin jo kaikki henkilötiedot. Avaa keskustelun Jonista ja antaa ensimmäisen puheenvuoron Jonin äidille kysymällä, miten Jonilla menee kotona.

Ä: En määhä tiää, aika paljon se pelaa jalkapalloa ja sitten on tietokoneella... Raimo, mieheni, varmaan osaa paremmin kertoa, kunhan tulee.

LO: Joni on kyllä hyvä pelaamaan jalkapalloa! Matematiikka ja äidinkieli ovat sen sijaan vaikeita, ja englannissakin on kuulemma vaikeuksia...

ENGO: Joo, Jonihan ei siis selviä sanakokeista, hän ei ymmärrä kirjoitetun ja puhutun kielen eroa, vaan kirjoittaa kuten lausutaan. Vaikuttaa siltä, ettei Joni lue läksyjä. Paljon on vaikeuksia.

Sitten isä tupsahtaakin sisään.

I: Olipa kyllä tosi vaikea saada parkkipaikkaa täältä. Minä en kyllä edes ymmärrä miksi tämä kokous pidetään. Joni on mahtava jalkapallon pelaaja ja koulu menee siinä sivussa. Meidän pojalla ei mitään oppimisvaikeuksia ole. Viimeksikin teki 6 maalia pelissä.

R: Olin seuraamassa peliä, hienosti kyllä pelasi. Oma poikanikin pelaa samassa joukkueessa.

EO: hienoa että jalkapallo sujuu, siitä jo puhuimmekin. Nyt on tarkoitus....

I (keskeyttää): Onpas täällä porukkaa. Luulisi että tällaisella porukalla saadaan pojan päähän asioita.

EO (varovaisesti): Katsotaampas vielä ketä täällä olikaan... (esittelee nopeasti porukan). Hmm, no olisiko sinulla, psykologilla, jotain sanottavaa tähän?

PS: Joo. Mitenkäs Joni ehtii nukkua ja levätä kun on koulussa aika väsynyt? Olen kuullut, että hän kuulemma kovin helposti suuttuu ja hermostuu.

Ä: Kyllä se...

I: Mitäs meidän nukkumisasiat teille kuuluvat, koittakaa nyt opettaa sitä poikaa.

LO: Joni on kovasti jäljessä matematiikassa ja äidinkielessä sekä englannissa. Siksi me ajattelimme, että ryhdytään antamaan hänelle tehostettua tukea...

I: Minä kyllä tehostan myös kotona asioita.

Ä: älä nyt Raimo...

EO: Meillä olisi tässä teille ehdotus, että Joni saisi joka viikko 4 h laaja-alaista erityisopetusta ja voisi käydä keskustelemassa koulupsykologin kanssa oppimisesta ja työskentelystä muutaman kerran.

ENGO: Ja tukiovetusta tarvitaan englannissa.

Ä: Psykologi? Ei kai se poika sentään hullu ole...

I (hermostuu): Psykologi on ihan turhaa. Pojat on poikia, ei kasvava nuori jaksa istua niin pitkään paikoillaan!

LO: Meillä on kyllä jo paljon toiminnallista opetusta, mutta Joni ei tunnu pysyvän mukana siinäkään. Hän häiritsee, jos ei heti ymmärrä mistä on kyse, sen sijaan että pyytäisi apua. Me opettajatkin voisimme saada psykologilta joitain toimintaehdotuksia...

I: Onpa vain paljon valitusta meidän pojasta. Ja minulla alkaa parkkiaika loppua. Mitä tässä nyt vielä tehdään?

EO: No sopsisiko teille, että lisäämme tukea Jonille? Jos meidän tekemä ehdotus on teistä hyvä, laitetaan nimet alle ja...

I: Mihinkään psykologille ei poikaa viedä, mutta voittehan te lisätä opetusta. Siitähän teille maksetaan. Mihin se nimi tulee... No niin, mennään, Aino.

Isä ja äiti lähtevät. Muut katsovat toisiaan hämmentyneinä.

PS: Minulla jäi kyllä vähän epäselväksi tämä minun rooli tässä.

R (nostaa katseensa läppäristään): Jaa, no niin. Jatketaanpa tästä sitten huomenna!

C) TEHTÄVÄ:

Pohdi edellä kuvattua monialaista palaveria ammatillisen vuorovaikutuksen ja voimavarakeskeisyyden näkökulmista. Analysoi eri toimijoiden toimintaa ja esitä rakentavia ehdotuksia tilanteelle ja kyseisen tapauksen käsittelyyn laajemmin. Hyödynnä myös tässä moduulissa annettuja lähteitä pohdinnoissasi. Liitä osaksi loppuesseettä.

Vastauksen suosituspituus: 1-1½ sivua. Huomaa, että vastausta ei arvioida pituuden, vaan sen perusteella, miten siinä osoitat perehtyneisyytesi.

1.4. Olet nyt tutustunut ammatilliseen ja voimavarakeskeisen vuorovaikutuksen tunnuspiirteisiin. Seuraava askel on harjoitella näitä taitoja ja periaatteita käytännön tilanteissa. Tee tämän moduulin viimeinen tehtävä D.

D) TEHTÄVÄ:

1) Pohdi, mitkä käsitellyistä ammatillisista vuorovaikutustaidoista ja ratkaisukeskeisen työskentelyn tavoista ovat sinulla jo hallussa. Pohdi myös, mikä kaippaa erityisesti kehittämistä. Kirjaa pohdintasi ylös.

Kiinnitä sitten kirjaamiisi seikkoihin huomiota seuraavien muutamien päivien ajan ja reflektoi toimintaasi vuorovaikutustilanteissa. Tilanteet voivat olla joko ammatillisia, opiskeluun liittyviä tai tarvittaessa vapaa-ajan tilanteita vaikkapa perheen tai ystävän kanssa. Huomaa, ettei tilanteiden tarvitse olla välttämättä kasvokkain tapahtuvia vaan ne voivat koskea myös digitaalista vuorovaikutusta, joka on myöskin osa ammatillista toimintaa monessa ihmissuhdetyössä. Tämän jakson päätteeksi 2) kirjaa ja pohdi, mitä uutta opit omista ammatillisista vuorovaikutustaidoistasi ja ratkaisukeskeisyydestä omassa toiminnassasi, ja 3) kerro, minkä asian suhteen jatkat harjoittelua jatkossakin. Liitä osaksi loppuesseettä.

Vastauksen suosituspituus: ½-1 sivua. Huomaa, että vastausta ei arvioida pituuden, vaan sen perusteella, miten siinä osoitat reflektoineesi itseäsi.

MODUULI 2: Yhteisopettajuus ja pedagoginen konsultaatio

Tässä moduulissa tutustut kahteen koulussa käytettävään inklusiota edistävään yhteistyön muotoon eli yhteisopettajuuteen ja pedagogiseen konsultaatioon. Moduulin suorittuasi osaat kuvata, mitä yhteisopetus ja pedagoginen konsultaatio ovat ja miten ne hyödyttävät toisaalta oppilaita/lapsia ja toisaalta opettajia. Osaat määrittellä pedagogisen konsultaation ja yhteisopettajuuden eri mallit, hyödyt ja haasteet. Osaat kritisoida ja analysoida teemoihin liittyviä ulottuvuuksia ja näkökulmia.

Moduulin työmäärä tunteina: 54 h

2.1. Pehdy ensiksi inklusiiviseen kasvatukseen seuraavan videon ja annetun kirjallisuuden avulla. Sen jälkeen tee tehtävä E.

- Kevyttiedettä: Inklusio. Tuetaan yhdessä -hanke. Oulun yliopisto. Saatavilla osoitteessa: <https://oulu.yuja.com/V/Video?v=82966&a=2120547868> (kesto 3 min)
- Takala, M., Lakkala, S. & Äikäs, A. Inklusiivisen kasvatuksen monet mahdollisuudet. Teoksessa M. Takala, S. Lakkala & Äikäs, A. (toim.) Mahdoton Inklusio? Tunnista haasteet ja mahdollisuudet. PS-kustannus.
 - Tälle vaihtoehtoisena artikkelina, ellei Mahdoton inklusio – (e-)kirjaa ole saatavilla:
 - Luku 1, ”Mitä inklusio tarkoittaa?": Saloviita, T. (2012). Inklusio eli osallistava kasvatusta. Lähteitä sekä 13 perustetta inklusiota vastaan. Saatavilla osoitteessa: <http://users.jyu.fi/~saloviit/tutkimus/inclusion.html>

E) TEHTÄVÄ:

Laadi vastaus, jossa pohdit seuraavaa kysymystä lukemasi kirjallisuuden pohjalta:

- Mikä tekee opetuksesta/kasvatuksesta inklusiivisen?

Viittaa kaikkiin tässä moduulissa lukemiisi artikkeleihin. Liitä osaksi loppuesseettä.

Vastauksen suosituspituus: ½ -1 sivua. Huomaa, että vastausta ei arvioida pituuden, vaan sen perusteella, miten siinä osoitat perehtyneisyytesi.

2.2. Yhteisopettajuus ja pedagoginen konsultaatio ovat keinoja inklusion edistämiseen. Tutustu ensin yhteisopettajuuteen katsomalla seuraava luentovideo ja lukemalla artikkeli. Tämän jälkeen tee tehtävä F.

- Sirkko, R. & Kokko, M. (2020). Yksinopettamisesta yhteisopettajuuteen. Erkkää verkossa -video. Ammattiopisto Luovi. (kesto 1h 16 min)

- Huom! Luentotalenne on saatavilla 19.2.2021 asti ja sen saa katsottavaksi vain pyytämällä tallenteen henkilökohtaisesti Luovilta. Tämä onnistuu seuraavalla tavalla: mene osoitteeseen <https://luovi.fi/asiantuntijapalvelut/erkkaa-verkossa-luennot/>. Etsi luettelosta tämä kyseinen luento ja saat tallenteen täyttämällä lomakkeen ”Ilmoittaudu katsomaan tallennetta tästä linkistä” -linkin takaa. Luentolinkin saa paluuviestinä heti ilmoittautumisen rekisteröidyttä. Ellei paluuviestiä kuulu, tarkista roskapostikansio. Jos tallenne ei käynnisty, koita vaihtaa selainta.
- Ellei Erkkää verkossa -luentotalenne ole saatavilla, vaihtoehtona on: Sirkko, R., Takala, M., & Muukkonen, H. (2020). Yksin opettamisesta yhdessä opettamiseen: Onnistunut yhteisopettajuus inklusion tukena. *Kasvatus & Aika*, 14(1), 26–43. Saatavilla osoitteessa: <https://doi.org/10.33350/ka.79918>
- Takala, M., Sirkko, R. & Kokko, M. Yhteisopetus – yksi mahdollisuus toteuttaa inklusiivista kasvatusta. Teoksessa M. Takala, S. Lakkala & Äikäs, A. (toim.) *Mahdoton Inklusio? Tunnista haasteet ja mahdollisuudet*. PS-kustannus.
 - Ellei Mahdoton inklusio –(e-)kirjaa ole saatavilla, vaihtoehtona:
 - Sivut 1-25: Pulkkinen, J. & Rytivaara, A. (2015) Yhteisopetuksen käsikirja. Saatavilla osoitteessa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/48450/Yhteisopetuksen%20k%C3%83%C2%A4sikirja.pdf?sequence=1>

F) TEHTÄVÄ:

Laadi vastaus, jossa pohdit kaikkia seuraavia kysymyksiä annettujen lähteiden pohjalta:

- Mitä yhteisopetus tarkoittaa?
- Mitä yhteisopetus edellyttää?

Viittaa kaikkiin tässä moduulissa annettuihin lähteisiin. Liitä osaksi loppuesseettä.

Vastauksen suosituspituus: 1-2 sivua. Huomaa, että vastausta ei arvioida pituuden, vaan sen perusteella, miten siinä osoitat perehtyneisyytesi.

2.3. Katso video sekä tutustu pedagogista konsultaatiota käsittelevään tekstiin ja Terhi Ojalan väitöskirjaan. Tee sitten tehtävä G.

- Veivo, L. (2020). Pedagoginen konsultaatio. Tuetaan yhdessä -hanke. Oulun yliopisto. Saatavilla osoitteessa: <https://aoe.fi/#/materiaali/389> (kesto 22 min)
- Sundqvist, K., Aarnos, R. & Ström, K. (2020). Asiantuntija, analyttinen ystävä vai tiimipelaaja? Erityisopettajan konsultoiva rooli. Teoksessa M. Takala, S. Lakkala & Äikäs, A. (toim.) *Mahdoton Inklusio? Tunnista haasteet ja mahdollisuudet*. PS-kustannus.
 - Ellei Mahdoton Inklusio –(e-)kirjaa ole saatavilla, vaihtoehtona:

- Sivut 16-23: Keränen, J. (2018). Lastentarhaopettajien kokemuksia varhaiserityisopettajien konsultatiivisesta tuesta. Pro gradu -tutkielma. Saatavilla osoitteessa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201811303184.pdf>
- Ojala, Terhi (2017) Kun perusopetuksen oppilaat oireilevat psyykkisesti: opettajien kokemuksia. Saatavilla osoitteessa: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/53185/978-951-39-6952-3_vaitos_17032017.pdf?sequence=3&isAllowed=y

G) TEHTÄVÄ:

Kirjoita, mitä pedagoginen konsultaatio on ja mitkä ovat reunaehdot sen toteutumiselle. Kerro lisäksi, millainen merkitys pedagogisella konsultaatiolla on arjen monialaisessa yhteistyössä ja opettajien työhyvinvoinnissa tässä moduulissa annettujen lähteiden mukaan. Vastaa molempiin kysymyksiin ja viittaa annettuihin lähteisiin. Lisää osaksi loppuesseetä.

Vastauksen suosituspituus: 1-2 sivua. Huomaa, että vastausta ei arvioida pituuden, vaan sen perusteella, miten siinä osoitat perehtyneisyytesi.

2.4. Kuuntele vähintään toinen seuraavista äänitallenteista, joissa opettajat kertovat omista kokemuksistaan. Tee sitten tehtävä H.

- Erityisopettajien yhteisopetus ja pedagoginen konsultaatio. Tuetaan yhdessä -hanke. Oulun yliopisto. Saatavilla osoitteessa: <https://aoe.fi/#/materiaali/383> (kesto 38 min)
- Luokanopettajan ja erityisluokanopettajan yhteisopetus. Tuetaan yhdessä -hanke Oulun yliopisto. Saatavilla osoitteessa: <https://aoe.fi/#/materiaali/385> (kesto 24 min)

H) TEHTÄVÄ:

Pohdi ja kirjoita 1) miten itse haluaisit toteuttaa yhteisopetusta ja pedagogista konsultaatiota omassa työssäsi, millaisia kehittämiskohtia sinulla itsellä on, jos toteuttaisit yhteisopetusta tai olisit toisaalta pedagogisen konsultaation saajana tai toisaalta antajana: 2) mitä asioita sinun pitäisi harjoitella ja 3) mikä olisi sinulle helppoa? Liitä osaksi loppuesseetä.

Vastauksen suosituspituus ½-1 sivua. Huomaa, että vastausta ei arvioida pituuden, vaan sen perusteella, miten siinä osoitat reflektointeesi itseäsi.

MODUULI 3: Soveltava tehtävä tapauspohjaisen oppimisen idealla

Tässä moduulissa hyödynnetään tapauspohjaisen oppimisen ideaa (eng. case-based learning). Moduulin suorittuasi olet syventänyt aiemmissa moduuleissa oppimaasi ja simuloit ongelmanratkaisua haastavassa ammatillisessa tilanteessa. Vilman tapaus heijastelee oikean elämän tapauksia, sillä sen ovat kirjoittaneet koulumaailmassa työskentelevät opettajat.

Moduulin työmäärä tunteina: 27 h

1.1. Lue alla oleva kuvaus Vilman tapauksesta. Tee sitten tehtävä I. Tehtävän I tehtyäsi siirri viimeiseen tehtävään J!

Luokassa on 4.luokkalainen yleisessä tuessa oleva Vilma (keksitty nimi), joka on tunneilla kovin levoton ja kieltäytyy tekemästä annettuja tehtäviä. Luokanopettajan huolenaiheena on lisäksi syksyn mittaan kehittynyt kielteinen suhtautuminen koulunkäyntiin. Luokanopettajan tukitoimet luokassa ovat seuraavat: istumapaikka lähellä opettajaa, pilkotut tehtävät, palkkiojärjestelmä ja mahdollisuus liikkumiseen kesken tunnin. Luokanopettaja konsultoi luokasta vastaavaa laaja-alaista erityisopettajaa pedagogisen arvion tekemisestä ja tehostettuun tukeen siirtämisestä. Laaja-alainen erityisopettaja on eri mieltä luokanopettajan kanssa tehostetun tuen tarpeesta. Hänen mielestään Vilma on vain liikkuvainen tyttö ja tarvitsisi enemmän toiminnallisuutta ja tarkkaavaisuutta lisääviä apuvälineitä luokkaan. Hän ehdottaa esimerkiksi erilaisia stressileluja tarkkaavaisuuden lisäämiseen tunnilla. Hän ilmoittaa myös, ettei hän pääse osallistumaan vanhempien kanssa pidettävään moniammatilliseen oppilashuoltopalaveriin. Luokanopettaja pyytää tästä syystä toista koulun erityisopettajaa mukaan palaveriin, sillä hän kokee, että lapsen tuki ei ole tällaisenaan riittävä, jotta koulunkäynti saataisiin sujumaan. Negatiivinen kierre koulumotivaation suhteen on oppilaalla jo päässyt syntymään. Toinen erityisopettaja on luokanopettajan kanssa samaa mieltä tuen kasvattamisesta ja hän käy vielä seuraamassa Vilmaa tunnilla, jolloin tuen tarve vahvistuu. Lisäksi Vilman asioissa konsultoidaan koulun oppilashuoltoa. Koulupsykologille ja kuraattorille esitellään välituntipalaverissa oppilaan tuen tarpeet ja tukimuodot. Koulupsykologille Vilma on tuttu jo aiemmilta vuosilta ja hän yhtyy luokanopettajan näkemyksiin tuen määrän lisäämisestä ja tehostettuun tukeen siirtymisestä.

Vanhemmat ja Vilma saapuvat palaveriin, jossa on paikalla toinen erityisluokanopettaja, luokanopettaja ja koulupsykologi. Yllättäen myös laaja-alainen erityisopettaja saapuu kokoukseen ja toteaa vanhemmille, että hänen mielestään Vilma ei tarvitse tehostettua tukea vaan opettajan antama tukiopeutus riittää. Lisäksi hän toteaa, että Vilmaa aikaisempaan vuonna opettanut eri luokanopettaja ei ole tuonut esille tuen tarvetta. Laaja-alainen erityisopettaja lähtee tämän lyhyen käynnin jälkeen palaverista. Tämän jälkeen luokanopettaja ja erityisluokanopettaja juttelevat vanhempien kanssa Vilman kouluhistoriasta ja selviää, että jo 1.luokasta lähtien lapsella on ollut opettajan esiintuomia pulmia ja aikaisemmassa koulussa hänelle on teetetty ADHD- ja tarkkaavaisuustutkimukset. Vilmalle tehdään tässä oppilashuollollisessa palaverissa pedagoginen arvio, ja hänet siirretään tehostettuun tukeen. Vilmalle kirjataan annettavaksi erityisopettajan pienryhmätukea 1h/viikossa. Lisäksi erityisopettaja toimii samanaikaisopettajana Vilman luokassa 1h viikossa.

Monialaisessa yhteistyössä vuorovaikutus ei aina toimi ja oppilaan tuen tarpeista ei päästä yhteisymmärrykseen. Emme puhu samaa kieltä. Vanhempien kanssa palavereissa joku terapeutti "luennoi" valtaosan ajasta omasta erityisalastaan vaikein tieteellisin termein, josta lapsen vanhemmat eivät ymmärrä yhtään mitään. Toisinaan monialaisissa palavereissa myös tuntuu, että huolet ja haasteet on se ykkösjuttu, kun jokainen ammattilainen kertoo omasta näkökulmastaan lapsen kehitykseen tai oppimiseen liittyvistä haasteista, ja vain sivulauseessa mainitaan jotakin positiivista. Miten vanhemmat kokevat tällaiset palaverit? Miten puhua haasteista niin, että lapsen arvokkuus säilyy ja vanhemmille ei jää kuva mistään "ongelmavyyhdestä"? Koulunkäyntiä koskevat

asiat ovat kuitenkin koulupalavereiden agendalla ykkösenä listalla. Palaverien ilmapiiri saattaa kiristyä, joku läsnäolijoista vaikenee ja yhteinen keskustelu häviää. Miten opettaja toimii näissä palavereissa siltä osin kuin eri osallistujien välillä?

Lisäksi tiedonsiirto eri ammattilaisten välillä ei aina ole sujuvaa. Tässä Vilman tapauksessa oppilashuoltopalaverin yhteisistä linjoista ja tavoitteista ei oltu keskusteltu, sillä laaja-alainen erityisopettaja tulikin palaveriin yllätyksenä. Luokanopettaja koki myös, että hänen ammattitaitoaan kyseenalaistettiin, mikä voi hieman hankaloittaa laaja-alaisen erityisopettajan ja luokanopettajan yhteistyötä jatkossa. Laaja-alainen erityisopettaja taas koki, että hänen mielipiteensä ohitettiin, koska joka tapauksessa Vilmalle järjestettiin oppilashuollollinen palaveri ja tehtiin pedagoginen arvio. Erityisluokanopettaja ei taas ollut täysin tietoinen laaja-alaisen erityisopettajan näkemyksistä vaan luuli, että kiire oli estänyt häntä osallistumasta palaveriin.

Kävimme palaverin vielä jälkeensä läpi ja kaikki asianosaiset olivat kokeneet sen sekavaksi ja myös kokemus siitä, kuka palaveria johtaa, oli epäselvää.

I) TEHTÄVÄ:

Tarkastele Vilman tapauksen kuvausta tässä kokonaisuudessa opiskeltujen käsitteiden (ammattilliset vuorovaikutustaidot, voimavara-/ratkaisukeskeisyys, yhteisopettajuus, pedagoginen konsultaatio, inkluusio) näkökulmista. Pohdi ja kirjoita mahdollisia ratkaisukeinoja tapaukselle: millaista olisi onnistunut monialainen yhteistyö Vilman tapauksessa?

Lukiessasi saatat ajatella, että kaikkia tietoja Vilman tapauksesta ei ole saatavilla. Törmätessäsi tällaisiin tiedollisiin aukkoihin, voit vapaasti kuvitella ja ehdottaa: ”Jos asia oli niin, niin sitten... Jos se taas on näin, niin siinä tapauksessa...”. On hyvä huomata, että oikeassakin elämässä usein työskennellään niin, ettei kaikkia olennaisia tietoja ole saatavilla.

Viittaa ainakin tässä itseopiskelumateriaalissa annettuihin lähteisiin. Niiden lisäksi voit hyödyntää myös muita lähteitä. Liitä loppuseseseen.

Vastauksen suosituspituus: 1½ -3 sivua. Huomaa, että vastausta ei arvioida pituuden, vaan sen perusteella, miten siinä osoitat perehtyneisyytesi.

J) TEHTÄVÄ:

Viimeinen tehtävä! Kirjoita loppuesseen viimeiseksi osaksi Pohdinta-luku. Pohdi siinä tämän itseopiskelumateriaalin opiskelun myötä oppimaasi ja tarkastele osaamistavoitteiden saavuttamista (ks. osaamistavoitteet Itseopiskelumateriaalin kuvaus -sivulta). Voit tässä antaa myös palautetta ja kehittämisideoita tähän itseopiskelumateriaaliin liittyen. Liitä loppuesseen viimeiseksi osaksi.

Muistathan viimeistellä loppuesseesi ennen sen palauttamista. Vinkkejä tähän löydät seuraavalta sivulta ("Tarkistuslista loppuesseen palauttamista varten").

Vastauksen suosituspituus: ½ -1 sivua.

Tarkistuslista loppuesseen palauttamista varten

ENNEN KUIN PALAUTAT LOPPUESSEEN, TARKISTA....

- Koostuuhan loppuessee kaikista tässä itseopiskelumateriaalin harmaissa laatikoissa annetuista tehtävistä? Harmaita laatikkoja on yhteensä kymmenen kappaletta (A-J) ja kaikkiin niissä oleviin kysymyksiin pitää loppuesseessä vastata. Palautat siis opintojakson vastuuhenkilölle ainoastaan yhden dokumentin eli loppuesseen.
- Onhan loppuessee maksimissaan 12 sivua + lähteet? Voi olla, että sinulle on kertynyt liikaa tekstiä, jos olet vastannut kaikkiin tehtäviin suosituspituuksien ylärajojen mukaisesti. Palautettavan loppuesseen maksimipituus on kuitenkin 12 sivua, joten ennen esseen palauttamista sinun täytyy tiivistää kaikki tehtävät mahtumaan 12 sivuun. Jos essee on tällä hetkellä yli 12 sivua, sinun täytyy miettiä, miten voisit kirjoittaa tiiviimmin. Ja vaikkei ylärajaa olisikaan ylitetty, voit silti miettiä: toistatko samaa, kirjoitatko ympärilyöreästi? Mieti, mitä todella haluat sanoa ja jätä epäolennaisuudet pois. Jos (ja kun) se tuntuu vaikealta, se voi olla osoitus siitä, että sinun täytyy itsellesikin vielä kirkastaa tekstin ydin. Kun se on sinulle kirkastunut, helpottuu myös tiivistäminen. Tiivistäminen kuuluu siis oppimisprosessiin!
- Olethan otsikoinut koko loppuesseen ”Onnistunut monialainen yhteistyö”? Olethan käyttänyt väliotsikoita? Otsikot helpottavat lukemista ja jäsentävät tekstiä sekä esseen tarkastajalle että sinulle. Työn otsikko on kaikilla sama, mutta väliotsikot voit päättää itse.
- Olethan viitannut tekstissä annettuihin lähteisiin? Onhan lopussa lähdeluettelo? Lähdeviittaamisella osoitat, että olet perehtynyt annettuun kirjallisuuteen ja, että mihin kirjallisuuteen tarkalleen ottaen perustat väitteesi.
- Lähdeviittaus tehdään APA-tyyliin. Ohjeita löydät <https://libguides oulu.fi/c.php?g=662008&p=4677831> ja <http://www.psykologia.fi/kirjoittajille/yleiset-ohjeet-kirjoittajille>
- Olethan lukenut esseen huolella läpi ja varmistanut, että siinä ei ole kirjoitusvirheitä ja muotoilut ovat oikein? Käytä fonttia Times new roman tai Arial, fonttikokoa 12 ja riviväliä 1,5.
- Ennen loppuesseen lähettämistä nimeä tiedosto ”Yhteistyö ja ammatilliset vuorovaikutustaidot (suoritusajankohta) (etunimi sukunimi)”. Tämä helpottaa esseen tarkistajaa.

